

zen (10). At kysse en for villig mund er lige så duftløs en fornøjelse som at lave buketter af fandens mælkebøtter (11).

Løvetand eller mælkebøtte er i dansk poesi ikke nævnt før 1800 og kun ti gange i »guldalder-tiden« til 1870, men 69 gange i 185 digteres produktion i perioden 1911–20 (12). Adam Oehenschläger er den første, der bruger planten som sujet – i digtet »Helge« 1814:

Hvo ukrudt luger, min herre god,
må luge det op med trelv og rod;
hvis ej, da breder fra gårdets rand
sig snart den saftige løvetand

og vokser så vidt med sin skarpe saft
og blomstrer gyldent i første kraft.
Og truer dig med sine dun så rund,
thi jager dem bort din blæsende mund.

Blomsterguld som stænk af sol · er slængt langs grønne grøfter *Mads Nielsen* (13). Mælkebøtter breder sig · som lys på grøftens alter *Harald H. Lund* (14); hver grøft og hver marksti [har] sin løvetandsfrise. – Gule, gyldne løvetand, · kåbebræm om Danmarks land! · Rigt om engens grønne klæde · slynger du din gyldne kæde, · smykker fint hver grøfterand. · Gule, gyldne løvetand, · vårens skilt i Danmarks land *Ole Olsen* (15).

De vimler os i møde, · de farver grøftens rand, · opstandne fra de døde · i forårssolens land (a); ak, løvetand, dens lune duft · er sommerdagen selv (b); mælkebøtbræmmerne glinser som smør · i dit solskin (b), i pinseklæder langs grøfterande · gik mælkebøtternes pilgrimstog, · · Gik fromt i ringe og rader stilled', · opsvang den svulmende solmonstrans, · thi alle var deres faders billed, · ja, glade børn af den store glans (a) *Ludvig Holstein* (16). En solsværm, som breder mod briser

Mælkebøtter i frø. Maleri af Chr. Dalsgaard, 1848.

og bier · de ildgule protuberanser *Piet Hein* (17) og se – i græsset flokker sig en vrimmel · af mælkebøtter, skinnende og gule · et solkuld skabt i himmelkongens billed *Erik Stokkebye* (18). Løvetandsblomster – stjerner af guld · i det frodige grønsvær sænket! · Nej – levende gnister, solen har stænket · ødselt omkring på den vårvarme muld *Peter Alsted* (19). Mælkebøttens blanke guld · slog gnister af den brune muld *Grethe Heltberg* (20); se mælkebøtten tænder · sin gule krans af fakler *Lauritz Larsen* (21). Hold den for et ukrudt kun, · skøn den er at skue, · brænder som et festligt blus · tændt af solens lue *Holger Rørdam* (22). De unge mælkebøtter · har kurven ganske fuld · af kostelige skatte, · af pure solskinsguld *Emil Larsen* (23). Jeg lider just dig, simple blomst, · I gule livdrabanter, · der myldrer frem i tusindvis · i var på alle kanter *L. Thomsen* (24). Følfod og fandens urter · trumfer igennem det grønne *Thøger Larsen* (25), mælkebøtter og menneskevrag · vrimler i verdens ruiner, · ligner den spraglede jazzmusik, · som skiftevis græder og griner *Niels Jeppesen* (26). Mælkebøtte · løvetand · fandens gule tænder · griner på en · grøftekant · der hvor verden ender *Cecil Bødker* (27), og mælkebøtten rakte sig forelsket · og smilte sine lange gule smil *Erling Petersen* (28). Der blomstrer for fanden · en mælkebøtte påny. · Den strutter af farve og saft *Mogens Garde* (29). Mælkebøtternes gule blomst · som en galende ed sig kror *Jørgen Vibe* (30), fandens mælkebøtte, som en fræk og brandgul ed, · et oprørsvræl mod solen *Thorvil Barfod* (31). Hvor er de gule – · forårsblæsten gør, · at de hvide safter · står og bliver smør »jean« (32).

Først står den bred og kurvet overalt ved alfarvej, · – et smedet guldfad – uden ornamenten –; · nu står den på sin modentrøde, hule søjlestilk · så uudrydelig og trækker renter. · · I sommer-tørkens lette støv og solens røde ild · forvandede alle bitte, gule bægre · og spredes over markerne for somrens hede blæst · som millioner hvide faldskærmsjægre *Erling Petersen* (33).

Sejlende fnug med triumffrø i kurve, · livskim på erobring i himlens kloderum *Eivin Suenson* (34). Og fandens mælkebøtter – lad dem gro · med rodens trods og blomstens tyrkertro. · Og bolde af de tusind skrædderfrø · skal vinden splitte ad og viden strø (a). Ser du, hvor de kugler sig på tynde strækkestilke, · vævet ind i græssets fine, glanslymgrønne silke · · Og du plukker lette kloder ud af fågebunden, · løfter dem så ømt forsigtigt op til pigemunden, · og fra dine læbers søde, røde rosenfolder · flyver myl-

drende små, bitte fågeparasoller (b) *Knud Wiinstedt* (35), og frøkuglens hvælvning i aftendug · er dejlig som den, der har stjerner til fnug. – I luften svæver et løvetandsfnug, · let som en dråbe fordampet dug · eller en alfemø's parasol, · blæst fra hende henad den grønne vold. · Det svæver, det svirrer, det sank, det steg · som en lunefuld længsel i vægtløs leg; · holder sig dog, gennem sus og syd · med løftet skærm og med sænket spyd *Valdemar Rørdam* (36), mens mælkebøtten, der svulmed af kraft · og hvis stængel var mættet med syrlig saft · slyngede imod hendes pigeprofil · sin dunlette, sølverne elskovspil *Olaf Gynt* (37). Luseblomster · fnug på stilk · kuglerunde løgne · pustet · af en pigemund · op i dine øjne *Cecil Bødker* (27). Jeg puster skrædere op i luften. · Flyv til min elskede! · Sæt jer på hendes kjole! · Kild hende på næsen! *Gert Lund* (38). Jeg sad i græssets pudevár · og pustede en herlig vind · mod mælkebøttens hvide bold, · til den blev plukket hønsekind *Mogens Garde* (39). Fandens mælkebøtter · bar frø på strunke stilke, · så flyvefærdig lette · som barnets sæbebobler *Niels Jeppesen* (40). Blæs solskinsløvetand dine sæbebobler, · din lille sommermåne let og bleg! · Blæs ad dit smædenavn! Det må fordoble · din fryd at hilse guden med en leg *Helge Rode* (41) løvetanden. . . · er blæst til hvide bobler, · der svømmer i græsset · som i sommerens sø de halvrunde gopler *Sigurd Swane* (42). Mælkebøtten løfter rokkende · sin lille, luftige dunkupel *Fredrik Nygård* (43) rundt om løvetandens hoved · lå som glorie af drømme *Thøger Larsen* (44). En løvetandsboble, hvid-dunet og sart · bli'r halv, bli'r kvart i forbløffende fart: · de regndråber knipser og knipser igen · · hvad bli'r der af boblen: en vandkæmmet dup · på svinglende stilk efter bygens kup *A. C. Christensen* (45), fandens mælkebøttes frø · drømmer som en pjusket klode · om i stjernesked at dø *Jørgen Vibe* (46). Luftige blomsterhoveder, · slukte bue-lamper. · Dæmpet som mælkevejen · skinner de blege kloder *Otto Gelsted* (47), men alle gule sole små · blev elverlette, spindelgrå · dagmåner i det grønne *Kirsten Aakjær* (48). Løvetanden [står] · med sit hoveds lyse frøbold løftet let · over alt det grønne – som en stad, fra hvis gyder livet sommerfrodigt damper, · mildt belyst af tusind glødelamper, · medens himlen er et lindeblad *Viggo Stuckenberg* (49). På graven lifligt græsset gror · og mælkebøtten sætter frø, · som glober af et perlemor · på bunden af en sølversø (a). Og løvetanden sin fnughat mister · en sommerboble – nuet, der brister (b) *Johannes V. Jensen* (50).

Midt i julis grønne hue · er en mælkebøt ping-pong *Harald H. Lund* (51). Det var sig moder Løvetand · slog skærmen om sit gule kuld – · så krummed hun sin svalehals · – en sidste ynde – tankefuld. · · Og blæsten bed til bollen · med rusk på rusk og rap på rap. · Det var sig moder Løvetand: · et tankeblund – en nøgen knop *Hans Povlsen* (52), en mælkebøtte, vindene har sprængt, · op fra hvis krater tusind fnug som ånder · på buske og på blomster bliver hængt *Hakon Holm* (53). Den dunede, lunede løvetand står · lodden i hele kalotten; · et mylder af fnuglette faldskærme slår · kugle om kraniet på den. · Kender De det at ha' vasket hår · og føle sig netop sådan? *Piet Hein* (54). Omsurret af den lune sommers myg · en mængde løvetand i vinden vugged. · Hver bar af dun sin pudrede paryk, · og som hofmand sig for solen bukked *H. V. Kaalund* (55). Og når dens sol er falmet · med alle dens stråleunger, · så danner bløstret en rede · med flyvefærdige unger *Louis Levy* (56). Fandens mælkebøtter sende · deres skræderfrø til verdens ende, · hvor de uset fæstnes eller dør *Viggo Stuckenberg* (57), frødun på lyssets stiger · rejser i soledet riger *Johannes V. Jensen* (58). Mit sind er et undrende løvetandsfnug · på vej mod en himmel af sølv og dug, · et enkelt fnug, i en drift af frø, · hvis liv er en drøm om at modnes og dø *Hans Hartvig Seedorff* (59). Peter Alsted, Løvetand (19); Olaf Andersen, Mælkebøtternes spindelfnug (60); Otto Andersen (61); Aage Andersen, Du fandens mælkebøtte (62); Gustav Bengtsson, Løvetand! (63); Vilhelm Bergstrøm, Cirkusteltet (64), Poul Clausen, Løvetand (65); Robert Corydon, Mælkebøtter (66), Kai Flor, Løvetanden blomstrer (67) og Skræderfrø (67); Otto Gelsted, Vindmotorens løvetand (68); Piet Hein, Fandens mælkebøtte (17) og Løvetandstid (69); Grethe Heltberg (70); Hedevig Herlov-Hansen, Dandelion (71); Axel Holst, Løvetand (72); Ludvig Holstein, Mælkebøtter (16a); Emil Larsen, Mælkebøtter (73); Hedevig Nielsen, Også mælkebøtten er smuk (74); Erling Petersen, Fandens mælkebøtte (33); Valdemar Rørdam, Løvetand (36); Kirsten Aakjær, Løvetand (75). C. Raunkjær, Mælkebøtten i dansk Poesi (1931).

(17) 361b 21f; (18) 862 34; (19) 13 60f; (20) 365 76; (21) 529c 46; (22) 417 1918,326; (23) 526 23; (24) 898 32; (25) 530b 23; (26) 439d 13; (27) 113 56; (28) 710b 16; (29) 294c 22; (30) 967c 34; (31) 48 18; (32) 635 16/5 1948; (33) 710 21; (34) 870 51; (35) a 976 63; b 976e 23; (36) 789q 76f,78; (37) 316b 25; (38) 560 64; (39) 294b 8; (40) 439b 16; (41) 776d 38; (42) 874c 24; (43) 664b 43; (44) 1003 27; (49) 417 nr. 38, 1903 og 868c 159–61; (50) a 433n 42; b 433p; (51) 561c 76; (52) 732 52; (53) 392d 171; (54) 361d 60; (55) 506b 107; (56) 539b 58; (57) 868b 25; (58) 433k 37; (59) 821b 10 og 821n 203; (60) 27b 48; (61) 29 19; (62) 30; (63) 59 110–12; (64) 62 15f; (65) 1005b 5/9 1954; (66) 132c 19; (67) 238b 67f og 238 55; (68) 298d 21; (69) 361f 67; (70) 365f 13f; (71) 371b 39; (72) 395 53; (73) 526 23; (74) 645 22; (75) 1003 27.

Høgeurt, *Hieracium*

HÅRET HØGEURT, *Hieracium pilosella*, er meget almindelig på tørre bakker, diger, marker, heder, i klitter, hele planten har lange stive hår, de ægtil lancetformede blade en hvid filt på undersiden, hver af de bladløse 8–20 cm høje skafter bærer en svovlgul kurv. LANCETBLADET HØGEURT, *Hieracium auricula*, med smallere og glatte, lidt blålige blade og flere mindre guldgule kurve på hver stængel er mindre alm. på enge og overdrev. ALMINDELIG HØGEURT, *Hieracium vulgatum*, bliver 30–60 cm høj, de elliptiske og skarptandede blade sidder spredt på stænglerne, som bærer kvaste af små gule kurve; alm. i skove.

Høgeurt 1648ff (høgsurt) er en oversættelse af det botaniske slægtsnavn, til græsk hierax = høg; iflg. antikens overtro skærpede høgen med saften af denne plante sit syn, jf. *ørneøje* 1793–1841, konstrueret. *Limleger* Herningegnen vokser ofte på jord med lim = mergel, kalk; *hunderoser* Haderslevegnen o. 1880 er nedsættende.

Håret høgeurt: *museøre* o. 1450–1877 efter bladens filtbelægning; *tandurt* 1622 uvist hvorfor, *rotteøre* 1769, *fåreøre* Varde og *hundetunge* Thy o. 1870, *lammeøre* og *kaiost* Bornholm, det sidste navns betydning i forbindelse med høgeurt er ukendt.

LITTERATUR: (1) 925 222; (2) 28 14; (3) 118 77; (4) a 433f 1; b 433e 63; c 433t 193; d 433s 68f; e 433g 147; f 433b 20; g 433h 1917,16,141; h 433x 151; i 433q 61; (5) 437 1,139; (6) 151 12,1939,613,731; (7) 730 35; (8) 735f 134; (9) 632 90f; (10) 556d 15; (11) 417 1887–88,3; (12) 665k XIII.2; (13) 648g 30; (14) 561b 13; (15) 686 42,48; (16) a 397f 14f,52; b 397c 63,98;

LITTERATUR: 689 1,712–15; 697 1648,251.

LÆGEMIDLER

Christiern Pedersen 1533: vinafkog drikkes mod epilepsi (7a), saften blandet med honningvand for mavesmerter (39b), vin- eller ølafkog til plaster på anus mod forstoppelse (51b), saften blan-